

L. Fuchs: New Kreuterbuch, 1543, Von Mittelwind.

Von Mittelwind. Cap. XCVII.

(A) Namen.

Die Mittelwind würt auch Weingartenwind genent, von seinem Griechischen namen her, der do ist Helxine Cissampelos. Auff latein mag sie Convolvulus heysen. Bey den Apoteckern und andern gemeinen kreütlern würt sie Volubilis media und Vitealis genent. Weingarten wind aber würt sie auß keiner andern utsachen geheysen, dann das mans gemeinlich in weingärten findt. Wind aber darumb, das sie sich umb die nechsten stauden und kreüter wickelt.

(B) Gestalt.

Die Mittelwind hat runde stengel, und dünne

Van middelste winde. Kapittel 97. (Convolvulus arvensis)

Namen.

De middelste winde wordt ook wijntuinenwinde genoemd vanuit zijn Griekse naam, die daar is Helxine Cissampelos. In Latijn mag ze Convolvulus heten. Bij de apothekers en andere gewone kruidenkenners wordt ze Volubilis media en Vitealis genoemd. Wijntuinen wind echter wordt ze uit geen andere oorzaak geheten dan dat men het gewoonlijk in de wijnhof vindt. Winde echter daarom dat ze zich om de naaste heesters en kruiden wikkelt.

Vorm.

De middelste winde heeft ronde stengels en

âstlin, welche sich umb alles so sie ertheychen künden wicklen. Die bletter seind dem kleinen Ephew nit seer ungleich, welche nach einander übersich in einer ordnung alwegen zwey gegen einander steen. Seine blûmen oder glocken seind erstlich gantz weiß, schier wie der Lilgen gestalt, darnach werden sie leibfarb. Der sam ist ecket, in runden secklin oder knôpfflin, wie die weinbeer, verschlossen.

Statt seiner wachsung.

Dise Wind wechst gern in weingärten, zû zeiten auch in dürten wisen, in den kraut und zwibelgärten. [269, 270]

(C) Zeit.

Die Mittel winde facht an im Brachmonat, und blüet durch die zween folgende monat, und bringt alpdann auch sein samen.

Die natur und complexion.

Dise Wind, wie man klârlich auß seinen folgenden würckung kan abnemen, ist warmer natur.

Die krafft und würckung.

Der safft vonn den blettern der Mitteln wind getruncken, treibt durch den stûlgang, und erôffnet den leib. Dise Wind zerteylt und verzert geschwulst und feüchtigkeyt. Demnach treibt es den harn, wie ettlich anzeygen, so man desselbigen zwôlff oder sechzehen kôtnen zerstoßen in wein jngibt.

dunne takjes welke zich om alles zo ze bereiken kunnen wikkelen. De bladeren zijn de kleine klimop niet zeer ongelijk welke na elkaar omhoog in een ordening altijd twee tegen elkaar staan. Zijn bloemen of klokken zijn eerst gans wit schier zoals de lelie gestalte, daarna worden ze lijfkleurig. Dat zaad is kantig en in ronde zakje of knopjes, zoals de wijnbes, gesloten.

Zijn groeiplaats.

Deze winde groeit graag in wijnhof, soms ook in dorre weiden, in de kruid en uienhof. [269, 270]

Tijd.

De middelste winde vangt aan in juni en bloeit door die twee volgende maanden en brengt alsdan ook zijn zaden.

De natuur en samengesteldheid.

Deze winde zoals men duidelijk uit zijn volgende werking kan afnemen is warme natuur.

De kracht en werking.

Dat sap van de bladeren van de middelste winde gedronken drijft door de stoelgang en opent het lijf. Deze winde verdeelt en verteert zwellingen en vochtigheid. Daarna drijft het de plas zoals ettelijke aantonen zo men van die twaalf of zestien korrels gestoten in wijn ingeeft.

Dodonaeus;

Van Klokjes winde kap. LI.

Het Geslacht.

Van klokjes winde zijn er twee soorten, groot en klein. De grote windt zichzelf om de hagen, tuinen en bomen en heeft grote bladeren en bloemen. De kleine kruipt meestal langs de aarde en is veel kleiner van bladeren en bloemen.

Vorm.

Smilax lenis maior of grote klokjes winde. Smilax lenis minor of kleine klokjes winde.

(Calystegia sepium, Convolvulus arvensis)

1 De grote klokjes winde heeft dunne, tere stelen en ranken die zich rondom de bomen en tuinen en om zichzelf windt. Daaraan groeien weke, groene en effen bladeren die volledig op de bladeren van klimop lijken, maar dunner en weker zijn. De bloemen zijn groot, wit en hol en als klokjes gevormd. En als die gevallen zijn dan komen daar dichte knopjes voort waarin zwart, hoekachtig zaad ligt. De wortel is dun en wit als vele dikke draden die door de aarde heen kruipen en op veel plaatsen uitschieten, wat bitter van smaak en vol wit sap.

2 De kleine klokjes winde is de voor vermelde van stelen, bladeren, bloemen, zaden en wortels zeer

gelijk alleen in alle zaken veel kleiner en kruipt meestal langs de aarde. De stelen zijn dun en effen, de bladertjes teer en week, de bloemen als kleine klokjes, vleeskleurig en het zaad gehoekt net als het zaad van de andere.

Plaats.

1 Grote klokjes winde groeit aan de tuinen, hagen en heggen vrijwel in alle hoven.

2 Kleine klokjes winde groeit op de korenvelden, vooral tussen de stoppelen en soms ook tussen de haver en gerst.

Tijd.

Beide deze kruiden bloeien meestal in juni en in augustus.

Naam.

Klokjes winde wordt in Grieks *Smilax leia* genoemd en door Galenus *Milax*. In Latijn *Smilax lenis*. In de apotheken *Volubilis* en door sommigen *Campanula* en *Funis arborus*. In Dietsche winde en wrange. In Frans *liset* of *liseron*.

1 Het grote geslacht heet in de apotheken *Volubilis maior*. In Hoogduits *Grosz winden kraut* en *Grosz weisz glocken*. In Nederduits grote klokjes winde en grote winde.

2 Het kleine geslacht heet *Volubilis minor*. In Hoogduits *Klein winden kraut*. Hier te lande kleine klokjes winde. In Frans *campanette* of *vitreole*.

Natuur.

Klokjes winde is warm en droog van naturen.

Kracht en Werking.

Deze winden zijn in de medicijn niet gebruikelijk of profijtelijk als Galenus en Plinius schrijven.

Zie verder: <http://volkoomenoudeherbariaenmedisch.nl> en : <http://www.volkoomen.nl/>